

סדנה והתמחות מעשית: ישראל והאיחוד האירופי

מספר קורס [...]

4 ש"ס

ליחסים עם האיחוד האירופי יש חשיבות אסטרטגית עבור ישראל במגוון היבטים. כלכלית, הוא שותף הסחר הראשי שלה, הן בייצוא והן בייבוא. יש הטוענים כי כמחצית מהרגולציה בישראל מושפעת מהרגולציה של האיחוד האירופי, ובמקרים מסוימים אף מועתקת ישירות ממנו. השתתפות בתכנית המחקר והחדשנות האירופית, "הוריון 2020", מהווה את המקור השני אחרי הממשלה לכספי מחקר, פיתוח וחדשנות, ומספר הולך וגדל של מדינות וחברות אירופיות פותחות בישראל מרכזי מו"פ. הסכם "שמיים פתוחים" בין ישראל לאיחוד האירופי שינה את סקטור התיירות היוצאת והנכנסת מ/לישראל. כמו כן, כיום מרבית הסטודנטים הישראליים הלומדים בחו"ל עושים זאת במסגרת תכנית ארסמוס של האיחוד האירופי. אם כן, המשק הישראלי ומקומות עבודה רבים בו קשורים ומושפעים מהנעשה בשוק המשותף של האיחוד האירופי. עם זאת, במישור הפוליטי היחסים מאופיינים בעליות ובירידות. העשור האחרון מאופיין בשפל ובהגברת הזיקה (לינקג') בין הכלכלי לפוליטי.

בחלק הראשון של הסדנה נבחן את מורכבות יחסי ישראל והאיחוד האירופי, תוך דגש על מצב היחסים העכשווי. דגש יושם על מערכת הקשרים הפונקציונלית-מעשית העניפה והעמוקה שבין ישראל לאיחוד האירופי, ועל שיתוף הפעולה הענף והעמוק בהשוואה למדינות אחרות בעולם. חלק עיוני זה יהווה תשתית להתמחות מעשית באחד הממשקים בין ישראל לאיחוד האירופי.

בחלק השני של הסדנה, תתקיים סדרת מפגשים עם מומחים ומומחות העובדים על היבטים שונים ביחסי ישראל והאיחוד, כגון: שגרירים.ות ודיפלומטים.ות, עובדי.ות משרדי ממשלה העוסקים ביחסי ישראל והאיחוד, נציגים.ות מהמגזר הפרטי והשלישי, ועוד. בחלק ממפגשים אלו ננתח מקרי בוחן ונושאים קונקרטיים ביחסי ישראל והאיחוד.

ההתמחות תהיה בת 120 שעות ותתחיל מסוף סמסטר א' עד סוף שנה"ל (בפריסה שבין 6-8 שעות ביום בשבוע מדובר על 15 עד 20 שבועות סה"כ). בנוסף להתמחות יוצעו שתי סדנאות פיתוח קריירה: כתיבת קורות חיים והכנה לראיון עבודה.

במסגרת ההתמקדות בפרקטיקה ביחסי ישראל והאיחוד האירופי, הסטודנטים.ות יכתבו נייר מדיניות בנושא הקשור לאחד מההיבטים ביחסים אלו. במהלך הקורס תינתן הדרכה בכתיבת נייר שכזה, שיוצג בסוף שנת הלימודים ויקבל משוב מהקבוצה. בנוסף, נייר המדיניות יתומצת לפוסטר דיגיטלי מעוצב ותתקיים תערוכה של הפוסטרים.

סוג קורס והיקף: שיעור, 4 ש"ס

פגישות השיעור: יום [...], [שעות 16:15-17:45], כיתה [...], בנין נפתלי (לו"ז מפורט לגבי המפגשים ישלח בנפרד).

שעות הקבלה: בתיאום מראש, לפני או אחרי השיעור. במהלך סמסטר ב' יתקיימו פגישות מעקב לגבי ההתמחות וכתיבת נייר המדיניות.

חובות הסטודנט ושיטת קביעת הציון:

- **קריאת מקורות החובה של הקורס.** בחלקה השני של הסדנה המקורות יותאמו ויתואמו לפי נושאי המפגשים והדוברים. ות בהם, ולא בהכרח ילקחו מרשימת הקריאה.
- **נוכחות חובה** בכל המפגשים (100% למעט היעדרויות מוצדקות ומאושרות, בתיאום מראש). **השתתפות פעילה** ותורמת בשיעורים ובמפגשים תזכה עד 5 נקודות בנוס לפי שיקול דעת המרצה.
- **כתיבת עדכן** שבועי אחד על יחסי ישראל – האיחוד האירופי. 1 עמוד, כ-4 ידיעות, פסקה לכל אחת, כולל הפניה למקורות בגוף הטקסט (**קישוריות לאתרים כך**, ולא **איזכורים ברשתות חברתיות**). נסו לחבר בין ידיעות האקטואליה לבין מקום ההתמחות שלכם. בין היתר מטרת כתיבת העדכן היא זיהוי סוגיות עליהן תוכלו לכתוב נייר מדיניות. לגבי ידיעות חדשותיות הפעילו חשיבה ביקורתית/הצלבת מקורות כדי להעריך את מידת האמינות והדיוק של המקורות. כל סטודנט יגיש עדכן אחד ויעלה אותו לאתר הקורס. 10% מהציון.
- **כתיבת נייר מדיניות** – בחינת סוגיה מעשית ביחסי ישראל – איחוד אירופי הקשורה למקום ההתמחות באמצעות כתיבת נייר מדיניות. על הבעיה שתוצג בנייר להיות מאושרת ע"י המרצה. הנחיות ספציפיות לכתיבת נייר המדיניות ישלחו בנפרד. היקף הנייר: 6-7 עמודי תוכן. הכתיבה תהיה אישית ומקורית, לפי כללי האוניברסיטה, ותכלול מראי מקום ורשימה ביבליוגרפית. כחלק משיטת איסוף המידע לנייר המדיניות, רצוי במידת האפשר לכלול ראיונות. 50% מהציון.
- **פוסטר:** כשלב ביניים בכתיבת נייר המדיניות, עיקרי הנייר יתומצתו לפוסטר דיגיטלי מעוצב. תתקיים הצגה בכנס פוסטרים (בחודש מאי) הגשת הפוסטר היא חלק מתנאי קבלת ציון על נייר המדיניות. הצגת הפוסטר תאפשר להציג את עיקרי נייר המדיניות, את מקום ההתמחות, ולקבל משוב מהכיתה.
- **התמחות** תהווה 40% מהציון על סמך נוכחות ועל סמך דיווח של הארגונים על השתלבות הסטודנט/ית במקום ההתמחות.

מטלה	פירוט	אחוז מהציון הסופי
השתתפות פעילה ותורמת		עד 5 נקודות בנוס
עדכן יחסי ישראל – א"א		10%
נייר מדיניות + פוסטר	הגשת הפוסטר היא תנאי לקבלת ציון על נייר המדיניות ותהווה חלק מהציון עליו	50%
התמחות	על סמך נוכחות ודיווח הארגונים על השתלבות הסטודנט/ית	40%

תכנית הקורס וקריאה מומלצת

מטבעה של כל תכנית שהיא כפופה לשינויים ויש לעקוב אחר הודעות הנמסרות בכיתה, באמצעות moodle או במזכירות המחלקה. התכנית להלן מפרטת את המקורות הנדרשים לקריאה לפני כל שיעור, וכן המלצות קריאה למקורות נוספים בכל אחד מנושאי הקורס. כאמור, תכנית המפגשים תפורסם בנפרד. יש לעקוב אחר הודעות ב-moodle ובתיבת הדוא"ל שלכם באוניברסיטה.

1. מבוא – יחסי ישראל והאיחוד

קופצים למימ:

אייל רונן יחד עם נמרוד גורן (2020), "מדיניות מפלגת: מדיניות החוץ של ישראל כלפי האיחוד האירופי והמדינות החברות בו," בתוך: מפולגים ומפלגים: אירופה, ישראל וקידום שלום ישראלי – פלסטיני, עורכים מיריאל אסבורג ונמרוד גורן, 2020, עמ' 13-22.

נעה לנדאו, "אירלנד מול הונגריה: מחקר ממפה את העלייה בתמיכה בנתניהו באיחוד האירופי", הארץ, 17 במאי 2019.

ג'יי. א. קלייה (2019), "הקייטוב באיחוד האירופי וההשלכות על ישראל: המקרה של הולנד", המכון למחקרי בטחון לאומי, 2 ביולי.

Raanan Eliaz (2019), "(Opinion): Revival of Hope for EU-Israel Ties After Elections?" EUObserver, 24 September.

Maya Sion-Tzidkiyahu (2019), "European Parliament and Israeli Elections - What Impact and Effect on EU-Israeli Relations?", IEPN Papers, July.

Yossi Lempkowics (2019), "New Chairman of EU-Israel relations in the European Parliament vows to bring the EU and Israel closer," European Jewish Press, October 31, 2019.

משה בנימין (2019), "האיחוד האירופי מחזר אחר צעירי ישראל: יוצא במכרז לשינוי התדמית השלילית," אתר ICE, 10 באוקטובר.

2. יחסי ישראל אירופה – המסלול הביילטרלי והדיסוננס הקוגניטיבי

שביט, יעקב ויהודה ריינהרץ, אירופה המהוללת והמקוללת, תל-אביב: עם עובד, 2006, "פתח דבר ומבוא", עמ' 9-24.

*Rafaella Del Sarto (2014), "Israel and the European Union: Between Rhetoric and Reality." in: Israel and the World Powers: Diplomatic Alliances and International Relations beyond the Middle East, ed. Shindler, Colin (London : I.B. Tauris), chapter 7, 16 pp.

*Guy Harpaz and Gadi Heimann (2016), "Sixty Years of EU - Israeli Trade Relations: The Expectation – Delivery Gap", Journal of World Trade, 50(3), 447-474.

Navon, Emmanuel (2003), "EU and Israel: An Historical Perspective (1973-1993)," in the Annual Israeli Association Newsletter, issue 10, pp.15-19 (in moodle).

Toby Green and Jonathan Rynhold (2018), "Europe and Israel: Between Conflict and Cooperation", Survival. (in moodle).

Müller, P. (2016), "The revised European Neighbourhood policy and the EU's comprehensive approach towards the Israeli–Palestinian conflict: Not so new, after all", in D. Bouris and T. Schumacher (eds), *The Revised European Neighbourhood Policy: Continuity and Change in EU Foreign Policy*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Cariline B. Glick, 11 December, 2017, "[Our World: Europe's War Against the Jewish State](#)", The Jerusalem Post.

Emanuele Giaufret, 24 December 2017, "[The Real Story of the EU-Israel Friendship](#)," The Jerusalem Post.

3. יחסי ישראל - האיחוד האירופי – המסלול המולטילטרלי
תהליך ברצלונה והסכם ההתאגדות; מדיניות השכנות ותכנית הפעולה; האיחוד למען הים
התיכון.

*Pardo, Sharon and Joel Peters (2010), *Uneasy Neighbors: Israel and the European Union*, Plymouth: Lexington Books, 2010, chapter 1, pp. 5-26.

*Pardo, Sharon and Joel Peters (2010), *Uneasy Neighbors: Israel and the European Union*, Plymouth: Lexington Books, 2010, chapter 2, pp. 27-46.

Nicole Koenig (2016), "[Taking the European Neighbourhood Policy Beyond the Conception-Performance Gap](#)", the Jacques Delors Institut – Berlin.

Mark Furness and Isabel Schaefer (2015), "[The 2015 ENP Review: More Realism, Less Ambition](#)", The Current Column (1 page).

*Harpaz Guy (forthcoming), "The *Front Polisario* Verdict and the Gap between the EU's Trade Treatment of Western Sahara and its Treatment of the Occupied Palestinian Territories,"

4. הגישות בישראל ביחס לאיחוד האירופי: הטוב, הרע והפרגמטי

הזיקה (לינקג') בין הכלכלי לפוליטי

*Persson, Andres (2018), EU Differentiation as a case of Normative Power Europe in the Israel-Palestinian Conflict, *Journal of European Integration*, 40(2), 193-208.

*Eyal Ronen with Nimrod Goren (2019), in: Muriel Asseburg and Nimrod Goren (eds.) *Divided and Divisive: Europeans, Israel and the Israeli – Palestinian Peacemaking*, ch. 2: *Israel's Foreign Policy Towards the EU and its Member States*, pp. 21-35.

Harpaz Guy and Asaf Shamis (2010), "Normative Europe and the State of Israel: An Illegitimate Eurotopia?", *Journal of Common Market Studies*, 48(3), 579-616 (read especially part III of the article).

עודד ערן (מאי 2009), "יחסי ישראל והאיחוד האירופי: צעד קדימה, שניים אחורה", עדכן אסטרטגי, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 12(1), 51-59.

מספר כתבות בסוגית הלינקג', נובמבר 2015 – ינואר 2016 עיתון הארץ ו-INSS (קובץ ב-moodle).

דוד רייס (2016), "[השוואת הגישות האירופית והאמריקאית לסימון מוצרי התנהלות](#)", INSS.

5. ההסכמים השונים: השמיים הם הגבול? ריבוי הסכמים פרגמטיים אנקדוטליים לצד העדר מבט אסטרטגי כולל מכיוונה של ישראל

גלי מונין (2003), האיחוד האירופי וישראל: תמונת מצב, משרד האוצר, פרק י"א "הסכם האסוציאציה בין ישראל והאיחוד האירופי – תכנון והפוטנציאל למיצויו", עמ' 195-217.

Dror, Yehezkel and Sharon Pardo (2006), "Approaches and Principles for an Israeli Grand Strategy towards the European Union," *European Foreign Affairs Review*, 11, no. 1, 17-44.

Tovias, Alfred (2003), "Mapping Israel's Policy Options Regarding its Future Institutionalized relations with the European Union," Working Paper No. 3, CEPS Middle East & Euro-Med Project, January.

6. סוגיות שעל סדר היום

[האיחוד האירופי בעידן של תהפוכות: מגמות, אתגרים ומשמעויות לישראל](#) (אוסף מאמרים), עורכים יותם רוזנר ועדי קנטור, מזכר 175, המכון למחקרי ביטחון לאומי, תל אביב, מאי 2018.

Sharon Pardo and Neve Gordon (2018), "Euroscepticism as an Instrument of Foreign Policy," *Middle East Critique*.

Guy Harpaz (2018), "The Front Polisario Verdict and the Gap Between the EU's Trade Treatment of Western Sahara and Its Treatment of the Occupied Palestinian Territories", *Journal of World Trade* 52, no. 4, 619–642.

Neve Gordon and Sharon Pardo (2015), "The European Union and Israel's Occupation: Using Technical Customs Rules as Instruments of Foreign Policy," *The Middle East Journal*, 69 (1), 74-90.

Raffaella Del Sarto, ed. (2015), *Fragmented Borders, Interdependence and External Relations: The Israel – Palestinian – European Union Triangle*, Palgrave Macmillan.

Sammy Ravel (2016), "European Neighborhood Policy in the Middle East: The Test for Reality", *Israel Journal of Foreign Affairs*, 1-10.

Miriam Rest (2016), "The European External Action Service, Agent Capacities and the 2013 Guidelines for Agreements with Israel," Thesis Paper, the European Forum at the Hebrew University.

Benedict J.A. Göbel (2016), "[The Israeli lobby for Research and Innovation in the European Union: An example of efficient cooperation in the European Neighbourhood?](#)" Bruges Political Research Papers, 49/2016 (40p).

Hugh Lovatt and Mattia Toaldo (2015) "[EU Differentiation and Israeli Settlements](#)", European Council on Foreign Relations.

Patrick Müller and Peter Slominski (2016), "[The Role of Law in EU Foreign Policy-making: Legal Integrity, Legal Spillover, and the EU Policy of Differentiation towards Israel](#)", *Journal of Common Market Studies*, 1-18.

כתיבת נייר מדיניות:

יגיל לוי (2011), לכתוב נייר מדיניות, האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 5-75 (מהו נייר מדיניות; הגדרת הבעיה; הצגת המטרות; ניסוח הקריטריונים; זיהוי החלופות; ניתוח החלופות; גיבוש ההמלצה; כתיבת הסיכום; הצגת הממצאים).

כתיבת מסמכי מדיניות – מדריך לכותב, נציבות שירות המדינה, אגף תורה וניהול ידע, בייחוד עמ' 11-21.

מקורות נוספים:

HORIZON 2020 - [תכנית המו"פ האירופית יוצאת לדרך](#), ISERD (פרסום המנהלת הישראלית לתכנית המחקר ופיתוח האירופית).

קריאה נוספת:

הורביץ, ניצן (2003), "כן מפוכח לאירופה", ארץ אחרת, גליון 18.

הלר, מרק (2014), "חרם, משיכת השקעות וסנקציות: כיצד לסכל את האיום", המכון למחקרי ביטחון לאומי, גליון 516, 11 בפברואר.

הרפז, גיא (2006), "מדיניות השכנות האירופית והשפעתה על מדינת ישראל", משפט ועסקים, 4, 431.

מונין, נלי, האיחוד האירופי וישראל: תמונת מצב, משרד האוצר, 2003.

מרוז יוחנן (2002), אירופה במערכת יחסי החוץ של המדינה, משרד החוץ, 50 השנים הראשונות (חלק ראשון), 329.

ערן, עודד (מאי 2009), "יחסי ישראל והאיחוד האירופי: צעד קדימה, שניים אחורה", עדכן אסטרטגי, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 12(1), 51-59.

פרדו, שרון (2007), "אסטרטגיה חדשה ומבנה חדש לקהילות היהודיות באיחוד האירופי", כיוונים חדשים – כתב עת לציונות ויהדות, 15, ינואר.

פרימור, אבי (2002), ישראל והאיחוד האירופי, משרד החוץ, 50 השנים הראשונות (חלק ראשון), 340.

פרלה, שלמה (2008), אירופה ומדינת ישראל – הדיאלוג הטראגי, ישראל בשנת השישים, נתיב, 3 (122), סיון, תשס"ח, 79-89.

פרלה, שלמה, "לרקוד עם ענקים-שורשי האינטגרציה האירופית במלאת יובל שנים להקמת השוק האירופי המשותף", נתיב, 3 (116) מאי-יוני 2007 סיון, תשס"ז.

צימרמן, משה (1996), "בין אירו-פוריה לאירו-פוביה", בתוך צימרמן ווידנפלד (עורכים), מעבר לריבונות? האינטגרציה האירופית, אקדמון, ירושלים תשנ"ו, 21 – 33.

רום, מיכאל (תשנ"ט, 1998), בנתיב המדיניות המסחרית הבינלאומית של ישראל: העדיפויות והשוק האירופי המשותף, תל אביב: רמות – אוניברסיטת תל-אביב.

רייך, אריה, "האיחוד האירופאי", בתוך: רובי סיבל, המשפט הבינלאומי, מהדורה שנייה, 159.

שביט, יעקב ויהודה ריינהרץ (2006), אירופה המהוללת והמקוללת, תל-אביב: עם עובד.

Börzel, Tanja A. & Vera van Hüllen (2014), "One voice, one message, but conflicting goals: cohesiveness and consistency in the European Neighbourhood Policy," *Journal of European Public Policy*, 21(7), 1033-1049.

Cardwell, Paul James (2012), "Euromed, European Neighbourhood Policy and the Union for the Mediterranean: Overlapping Policy Frames in the EU's Governance of the Mediterranean," *Journal of Common Market Studies*, 49(2), 219-41.

Dachs, Gisela and Joel Peters (2006), "Israel and Europe, the Troubled Relationship: Between Perceptions and Reality," Discussion Paper, The Centre for the Study of European Politics and Society, Israel: Ben Gurion University.

Del Sarto, Raffaella (2011), "[Plus ça change...? Israel, the EU and the Union for the Mediterranean](#)," *Mediterranean Politics* 16(1): 117-153.

Del Sarto, Raffaella (2007), "Wording and Meaning(s): EU-Israeli Political Cooperation according to the ENP Action Plan" *Mediterranean Politics*, 11(1), 62.

Dror, Yehezkel and Sharon Pardo, "Approaches and Principles for an Israeli Grand Strategy towards the European Union," *European Foreign Affairs Review*, 11, no. 1 (2006): 17-44.

Harpaz, Guy (2015), "The EU Funding of Israeli Non-governmental Human Rights Organizations: When EU External Governance Meets a Domestic Counter-Strategy," *European Foreign Affairs Review*, 20(2), 207-225.

Harpaz Guy (2012), "The Dispute over the Sovereignty of Jerusalem: EU Policies and the Search for Internal Legal Coherence and Consistency with International Law," *European Foreign Affairs Review*, 17(3).

Harpaz, Guy (2007), "Normative Power Europe and the Problem of Legitimacy Deficit: An Israeli Perspective," *European Foreign Affairs Review*, 12, 89-112.

Harpaz Guy and Asaf Shamis (2010), "Normative Europe and the State of Israel: An Illegitimate Eurotopia?," *Journal of Common Market Studies*, 48(3), 579-616;

Harpaz Guy and Eyal Rubinson, "The Interface between Trade, Law and Politics and the Erosion of Normative Power Europe: Comment on Brita," *European Law Review* (2010).

Herman, Lior (2006), "An Action Plan or a Plan for Action: Israel and the European Neighbourhood Policy," *Mediterranean Politics*, Vol. 11 (3), pp. 371-394.

Neve Gordon and Sharon Pardo (2015), "The European Union and Israel's Occupation: Using Technical Customs Rules as Instruments of Foreign Policy," *The Middle East Journal*, 69, Number 1, Winter, pp.74-90.

Gordon, Neve and Sharon Pardo (2014), "[Normative Power Europe and the Power of the Local](#)," *Journal of Common Market Studies*. 53 (2), 416-427.

Kney-Tal, Harry (2006), "Israel and Europe," in: *Europe and the Middle East, The BESA Colloquia on Strategy and Diplomacy*, 19, Bar Ilan University, 53-59.

Magen, Amichai (2012), "Israel and the Many Pathways of Diffusion," *West European Politics*, 35(1), 98-116.

Munin, Nellie, "Israel-EU Trade Relations: Prospects for the Future Towards a Free Trade Area in Services".

Pardo, S. (2014), "Views from the Neighbourhood: Israel", in N. Chaban and M. Holland (eds), *Communicating Europe in Times of Crisis: External Perceptions of the European Union*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Pardo, Sharon (2013), "The Year that Israel Considered Joining the European Economic Community," *Journal of Common Market Studies*, 51(5), 901-915.

Pardo, Sharon and Joel Peters (2010), *Uneasy Neighbors: Israel and the European Union*, Plymouth: Lexington Books.

Pardo, Sharon (2009), "[Going West: Guidelines for Israel's. Integration into the European Union](#)," *Israel Journal of Foreign Affairs*, 111(2), 51-62.

Scarpetta Vincenzo and Pawel Swidlicki (2011), "The EU and the Mediterranean: Good Neighbours?" June.

Shamis, Asaf and Guy Harpaz (2007), "Café Europa: Contemporary Europe in Israeli Public Discourse – A Linguistic Constructivist Perspective," The Israeli association for the study of European integration, working paper 3/07.

Reich Arie (2015), "[The European Neighbourhood Policy and Israel: Achievements and Disappointments](#)," Journal of World Trade, 49 (4).

Robinson, Eyal (2010), "[More than Kin, Less than Kind: The Status of Occupied Territories under the European Union's Bilateral Trade Agreements](#)" The European Forum Working Paper Series, November.

Tovias, Alfred (2003), "Mapping Israel's Policy Options Regarding its Future Institutionalized relations with the European Union," Working Paper No. 3, CEPS Middle East & Euro-Med Project, January.

Tovias, Alfred (2007), "Spontaneous vs. Legal Approximation: The Europeanization of Israel," European Journal of Law Reform, 3.

Tovias, Alfred and Refaella Del Sarto (2001), "[Caught Between Europe and the Orient: Israel and the ENP](#)," The International Spectator, 36(4), 91.